Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение
«ДЕТСКИЙ САД №1 «СКАЗКА» С.АГИШТЫ
ШАЛИНСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА»

Конспект организованной образовательной деятельности

на тему:

«Нохчийн цIийнан интерьер».

Подготовила:
воспитатель: Прогунова А.В.

СОГЛАСОВАНО:
Старший воспитатель
_________Э.Ю. Ибрагимова
«07» 04. 2023 год.

с.Агишты 2023 год.

тема: Нохчийн цIийнан интерьер.

Iалашо: берашна нохчийн къоман хьалхлера Iер-дахар дIагайтар, вайнехан гIиллакхашка безам кихор, царах цхьадерш карладаккхар.

ТIедахкарш:

- берашна нохчийн доьзалан хьалхалера кхерч, церан Iердахаран хIуманаш (пеш, урчакх, ага и д.кх.) йовзийтар.

- хьекъалан семалла кхиор, берийн хаарш шардар, церан вайнехан гIиллакхаш довзарехь само кхиор;

- берийн исбаьхьаллин кхолларалла кхиор;

Кхечу дакъошца зIе: исбаьхьаллин хазалла кхиор, къамел кхиор, социально-коммуникативный кхиор, гонахара дунье довзар кхиор, физически кхиор.

ГIирс: телевизор, тIорказан, стогаран, кIудалан, аганан суьрташ.

Заняти дIайахьар

Бераш гонаха гIанташ тIехь хевшина ду. Экран тIехь гойту суьрташ нохчийн цIа чуьра хIинцалера хьал-бахам (интерьер) гойтуш ду.

Кхетош- кхиорхо:

- Бераш, стенах лаьцна дара вай хьаьвсина суьрташ?

- Хьан йохур йара чохь йолчу хIуманийн цIераш?

- Дайм хиллий-те нохчийн хIусамехь иштта хIуманаш?

- Ган лаьий шуна, хьалха вай ден дай, ден наной муха Iийна? Баба Халимат йолче хьошалгIа гIой вай? *(кхиорхо, бераш баба йолче доьлху.)*

Кхетош- кхиорхо:

- Де дика хуьлда, баба Халимат!

Баба Халимат:

- Маьрша догIийла шу, хьоме хьеший!

Кхетош- кхиорхо:

- Баба, муха йу хьан могашалла?

Баба Халимат:

- Баркалла, дик йу со.

Кхетош- кхиорхо:

- Тхан бераш дра вайнехан кхерчара хIуманаш а, Iер-дахаран башхаллаш а йовза лууш. Ма дукха йу хьан чохь хьалхалера хIуманаш.

- Ас хIетал-метал олу шуьга, тида иза:

Аьхка рагIу кIелахь йогу,

Iай цIа чохь йогу,

Бага гIаттийча чу мел кхоьссинарг,

Кхоллий, дIайоьхуьйту. (Пеш)

Бераш:

- И пеш йу.

Кхетош- кхиорхо:

- Пеш – иза цIийнан дог ду. Цо бузош хилла доьзал, дохдеш хилла цIа. Iуьйренца , ша самайоллушехь, хIусамнанас латош хилла пеш. Нохчочун хIусамехь тIех бахамаш ца хилла: дечкан маьнга а, стол а. Цара вайнехан дахарехь йоккха меттиг дIалоцуш хилла: бухатосуш, тIетосуш, пенаш кечдеш, чоьнаш йохйеш лелош хилла инстангаш. Пенах тухуш тIаьхьо кузаш а хилла, делахь уьш эца таро ца хилла, цхьа наггахь волчун бен. - Баба, ма хаза сундук йу хьан. И станна лелош хилла?

Баба Халимат:

- Бераш, цунах тIорказ олу.

Кхетош- кхиорхо:

- Муьлхха а нохчийн доьзалехь хилла тIорказ. И лелош хилла шкафан метта а, тIейуху хIума чу йуьллуш, гIантан метта а, чамди метта а гена воьдуш.

- Алий вай массара цхьаьна – «тIорказ». *(Шинга-кхаанга олуьйту.)*

Кетар - кхиархо:

- Ткъа пхьегIаш муьлханаш лелош хилла хаа лаьи шуна?

Кхетош- кхиорхо:

- Нохчаша лелош хилла дечкан а, цIестан а, кхийра а пхьегIаш. Кхийран пхьегIашна те1хула тIе дуьллуш хилла Iаламан йа геометрически тIамаршца сир.

- Баба, хьан шортта йу дечкан пхьегIаш. Дийцахьа, уьш муха йеш хилла.

Баба Халимат:

- Дечкан пхьгIаш йеш хилла пхьеран станокашца, ткъа уьш хьийзаш хилла ломан сихачу буьрсачу хица. Уггар айдийчу попан а, хьехан а дечкех йеш хилла пхьегIаш а, кхийолу хIусамехь дахарна оьшу гIирсаш: чкъургийн чIунаш (спицаш), черма (бочка), говр-вордана оьшу хIуманаш.

Кхетош- кхиорхо:

- Бераш, вайн дахарехь йоцуш йишйоцург кхин хIун йу?

Бераш:

- Хи ду.

Кхетош- кхиорхо:

- Нийса боху. Хи доцуш йиш йац. Хьалхалерчу хенахь хи генара дан дезаш дара. Хи дахьаш лелош иштта кIудал йара. *(Гойту кIудал.)* Хи лелош йолчу кIудалан готта бертиг хилла, берийн куьг халла бен чу ца доьдуш.

Дешнаш тIехь болх:

- Алал массара: цIеста – медный, кхийра – глиняный, кIудал – кувшин. *(Бераша цхьаьна кIудал олу, йуха шимма-кхаамма олу.)*

Кхетош- кхиорхо:

- Серлонна лелош стогар бара. *(Гойту.)* ХIокху чу мехкадаьтта дуттура, кху йуккъехь милт йу, иза иштта хьовзош йу, йаьгна дIайаьлча, хуьйцура. ТIедуьллуш аьнгалин шиша лу. Лерина цIена лело дезаш дара иза.

Дешнаш тIехь болх:

- Массара алал – стогар. *(Бераша олу- стогар.)*

- Баба, доккха баркалла ду хьуна. Шорта керла хIуманаш дийци ахь тхуна нохчийн кхоман Iер-дахарх лаьцна. Ткъа хIинца тхо дIадаха деза берийн беша.

Баба Халимат:

- Шуна а ду баркалла со йолче дахкарна. ВогIург везаш йу со. Шуна совгIаташ а кечдина ас- сайн бешара мерза Iежаш.

Бераш:

- Дала сагIабойла Iежаш, Баба, Iодика йойла.

Баба Халимат:

- Iодика йойла, сан диканаш!

СадаIаран минот:

Карзахдаьлла гаки вайн,

Олилай- болилай!

Ага тахко деза дайн,

Олилай- болилай!

Дижий дала, жиманиг,

Баьргаш хьаббе, хазаниг.

Амма гаки дижац дIа,

БIаьргаш бетташ иза Iа.

Собар, собар! ГIар ма йе!

Шабарш ца деш, IаддаIе,

Дита кIорни дижа аш,

Наб йу цунна тIегIерташ.

Дазлуш лаьтта гакин бIаьргаш,

Бага йу цо шуьйра гIиттош.

Баьргаш хьаббе, наб озий,

Эххар гаки дIадижи.

Практикин дакъа.

-Бераш , хьенах йина яра баби пхьег1аш ?(дечигех ,поппарах

-Вай йийра ю пхьег1аш ,амма вайнаш пластелинах хир ю .

ЖамI дар.

Рефлекси йар.

- Бераш, дийцийша суна, шу тахана хьаьнга хьошалгIа дахнера? *(Берийн жоьпаш.)*

- Керла хIун девзира шун тахана? *(КIудал стенах олу, стогар хIун йу.)*

- Уггар хаза хIун хийтира? *(ПхьегIаш йеш ролик хьожуш)*